

UDC 930.85 (4—12)

YU ISSN 0350—7653

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y.

INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XXII

Rédacteur

NIKOLA TASIC

Membre correspondant de l'Académie Serbe des Sciences et des Arts
Directeur de l'Institut des Etudes balkaniques

Secrétaire

ALEKSANDAR PALAVESTRA

Chercheur-assistant de l'Institut
des Etudes balkaniques

Membres de la Rédaction

De Yougoslavie: MILUTIN GARASANIN, ALOJZ BENAC,
RADOVAN SAMARDZIC, MILKA IVIC, CEDOMIR POPOV,
DRAGOSLAV ANTONIJEVIC, VESELIN ĐURETIC,
MIODRAG STOJANOVIC

De l'étranger: ANTHONY EMIL TACHIAOS (Thessalonique),
DIMITRIJE ĐORĐEVIC (Santa Barbara — Californie),
ALEKSANDAR FOL (Sofia), NIKOLAJ TOLSTOJ (Moscou)

BELGRADE

1991

(305—309). За њом следе „Регистар имена“ (310—314) и „Регистар топонима“ (318—332).

Скоро све коришћене књиге путописа су права реткост и тешко су доступне југословенским читаоцима. Зато је могло да буде корисно — мада није уобичаје-

но — да је аутор навео библио-теке у којима се књиге налазе. Утолико пре што су скраћена у текстовима обележена тачкицама у заградама честа па је читалац увек у дилеми колико и каквог текста је изостављено.

Љубодраг П. Ристић

Ecaterina, Țarălungă, *DIMITRIE CANTEMIR*
Editura „Minerva“, București 1989. 425 str.

После толико књига и расправа које су посвећене списима познатог румунског владара, научника и књижевника Димитрија Кантемира, господара Молдавије (1693. и 1710—1711), дошао је напакон и дело које приказујемо. Напоменимо да је реч о владару који је имао судбину многих својих савременика да се нађе између ислама и православља. Пошто је дуго година провео у Цариграду као талац, где је имао прилике да се упозна са источним језицима, исламом и источњачком културом, Кантемир се ипак определио за хришћанска и европска схватања. Као владар Молдавије и османски вазал, 1711. године и бици код Сталинештија, код нас боље познате битке на Пруту, изневерио је султана и прешао на страну његовог противника, руског цара Петра Великог. Како су Руси битку изгубили, Димитрије Кантемир је био принуђен да пређе у Русију и да до краја живота остаје тамо под заштитом Петра Великог. Тај део његовог живота био је и најплоднији јер је у том радозобљу дао више дела која су попунила дубоке празнине какве су до тада постојале у европској историографији, у првом реду када је реч о Источној Европи и Османској Империји. То му је донело и чланство у Берлинској академији наука.

И поред великог броја дела која су му посвећена, углавном од стране румунских прегалаца,

његово дело још увек чека да буде анализирано од стране добрих познавалаца источњачких извора које је Кантемир својевремено користио, што ће тек пружити праву слику о његовој оригиналности или је евентуално свести на неку врсту компилације, непознате европском свету.

Аутор овог дела, угледни румунски историчар Екатерина Царалунга, потрудила се, користећи досадашње списе о ученом румунском принцу као и његова дела, да пружи извесну потпуну слику ове интересантне појаве, мање румунске а више европске књижевности и науке. Зналац многих језика, европских и источњачких, Кантемир је писао и на латинском језику. На њему је састављено и савремено за Европу најзначајније Кантемирово дело *Inerementa et decerementa Aulae Othomanicae* (Јачање и слабење Османске империје), што је представљало прву историју Порте, указујући уједно на слабење Османске империје која је у том периоду представљала највећу силу на свету.

Прилазећи опусу Кантемировом, после увода и после општег погледа на његово време, живот и рад, аутор се бави разним аспектима његовог књижевног дела. Разуме се, највише простора посвећено је Кантемиру као историографу, што нас неће чудити ако се сетимо значаја дела на латинском језику које смо поменули. Али, не мање простора

посвећено је осталим видовима Кантемировог рада. Ту су на пример питања географије која су се нарочито одржала у другом његовом латинском делу *Descriptio Moldaviae* (Опис Молдавије). Зантересовани за културу наћи ће његова гледишта о овом подручју у посебном поглављу. У посебном поглављу изложена су и његова филозофска гледишта, док ће филолог моћи да се позабави његовим начином коришћења речи као и лингвистичким размишљањима која су, иако систематизована, сасвим погрешна са становишта савремене лингвистике. Ту се, напослетку, и Канте-

мирови погледа на разне врсте уметности, као на архитектуру, сликарство, вајарство, као и на музику која му није била страна.

Заључујући излагање, аутор подвлачи да Димитрије Кантемир припада почетку оног века у коме се формирала савремена европска свест.

Прилози, богата научна литература, као и индекс имена, употпуњују вредност ове књиге. Не треба заборавити и неколико сликовних прилога Кантемировог времена и неколико географских карата, које осветљавају епоху.

Милан Ванку

PROCEEDINGS OF THE FIFTH GREEK-SERBIAN SYMPOSIUM

Institute for Balkan Studies, Thessaloniki 1991.

У Солуну су 1991. године, у издању Института за балканске студије (Institute for Balkan Studies), изашла из штампе Акта Петог грчко-српског симпозијума (Proceedings of the Fifth Greek-Serbian Symposium), одржаног у Солуну и у Волосу од 9. до 12. октобра 1987. године. На скупу је учествовало по једанаест истраживача из обе земље, али је за штампу предато само шеснаест радова. Првих седам радова посвећено је првој од две теме овог симпозијума: *Грчко-српске везе током Првог светског рата*, а преосталих девет се тиче друге теме која је насловљена: *Идеје Француске револуције, просветитељство и предромантични период на Балкану (1780—1830)*.

Преглед односа између Грчке и Србије уочи избијања Првог светског рата (*Die Beziehungen zwischen Griechenland und Serbien vor dem Ausbruch des Ersten Weltkrieges*) дао је Јанис А. Пападријанос. Његов реферат се односи на догађаје који су уследили у периоду од потписивања Букурештанског уговора августа 1913. године до уласка аустро-

-угарске армије у Србију. Посебно наглашавајући значај Букурештанског мира којим су ове две земље савезнице добиле знатна територијална проширења, Пападријанос истиче да тим миром нису била решена два веома важна питања: питање грчких и српских граница са тек створеном албанском државом и питање статуса Егејских острва која су Грци заузели у Првом балканском рату. У немирењу Турске са резултатима Првог балканског рата Пападријанос види узроке прогонима којима је било изложено грчко становништво источне Тракије и малоазијске обале. Користећи поред неиздатих грчких дипломатских докумената и издата документа српског и грчког министарства спољних послова аутор детаљније описује дипломатску активност две земље: грчку одлучност да новим ратом потврди освојене територије и уздржаност српске владе у пружању војне подршке Грчкој, али и настојања српске стране да се грчко-турски конфликт реши мирним путем, пре свега ангажовањем великих сила